

Capitolul I

Omul care aparținea Pământului

Dr. Robert Stadler se plimba prin birou, încercând să alunge frigul. Primăvara întârziase să vină. Dincolo de geam, negrul mort al dealurilor făcea trecerea de la albul murdar al cerului la negrul plumburiu al râului. Din când în când, pe o coastă îndepărtată a dealului țâșnea o flacără galben-argintie, care se făcea aproape verde, apoi dispărea. Norii continuau să se întredeschidă doar pentru câte o singură rază de soare și apoi se strângeau încet la loc. Nu era frig în birou, s-a gândit dr. Stadler, locul înghețase din pricina aceluia decor.

Nu era frig astăzi, răceala era în oasele lui, s-a gândit, o acumulare din timpul lunilor de iarnă, când fusese distras de la munca lui de niște defecțiuni ale centralei termice din perioada în care oamenii vorbeau numai despre conservarea energiei. S-a gândit că această frecvență intervenție a dezastrelor naturale în problemele oamenilor era absurdă: nu contase niciodată până acum dacă iarna era aspră; dacă o inundație distrugea o porțiune dintr-o cale ferată, nu trăiai două săptămâni mâncând legume la conservă; o instituție cum era Institutul Științific de Stat nu putea să rămână vreme de cinci zile fără curent numai fiindcă o furtună electrică lovea o centrală. Numai cinci zile de răgaz în iarna aceasta, s-a gândit el, cu motoarele din laboratorul cel mare oprite și timp pierdut, cu neputință de recuperat, când oamenii lui se ocupaseră de chestiuni care priveau centrul universului. A plecat nervos de la geam, dar s-a oprit și s-a întors. Nu voia să dea ochii de cartea de pe birou.

Voia să vină odată dr. Ferris. A aruncat o privire la ceas: dr. Ferris întârziase – surprinzător, întârzia la o întâlnire cu el, dr. Floyd Ferris,

valetul științei, care întotdeauna l-a întâmpinat în așa fel de parcă și-ar cere scuze că nu are de dat jos mai mult de o pălărie.

Pentru luna mai, vremea era uimitoare, i-a trecut prin minte uitându-se în vale înspre râu; cu siguranță, din cauza vremii se simțea așa, nu din cauza cărții. Când și-a dat seama că dezgustul pe care i-l trezea era mai mult decât o simplă repulsie, că avea structura unei emoții care nu trebuia niciodată recunoscută, a așezat cartea la vedere, pe birou. Și-a zis că s-a ridicat de la birou nu din cauza cărții de acolo, ci doar pentru că voia să se miște, doar pentru că-i era frig. S-a plimbat prin cameră, prins între birou și fereastră. S-a gândit să arunce volumul la gunoi imediat ce o să discute cu dr. Ferris, acolo unde trebuia să fie deja locul lui.

S-a uitat la bucata verde și strălucitoare de pământ de pe dealul din depărtare, promisiunea unei primăveri într-o lume în care părea că nu va mai apărea vreodată vreun fir de iarbă sau vreun mugure. A zâmbit cu însuflețire, iar când bucata de pământ a dispărut, a simțit în partea de jos o împunsătură de nerăbdare, de disperare pentru că voia să păstreze sentimentul ăla. Asta i-a amintit de un interviu din iarna trecută cu un distins romancier. Romancierul venise din Europa să scrie un articol despre el – și el, care disprețuise cândva interviurile, a vorbit cu înflăcărare și mult prea mult, văzând o inteligență promițătoare pe fața romancierului și simțind, fără niciun motiv, o nevoie disperată să fie înțeles. Când a fost publicat, articolul era o grămadă de propoziții care îl laudau exagerat și care-i deformau fiecare gând pe care îl exprimase. Închizând revista, a simțit același lucru pe care-l simte și acum, când se risipește o rază de lumină.

În regulă, s-a gândit, plecând din fața geamului, atacurile de singurătate au început să-l lovească din când în când; dar era o singurătate justificată, era foamea de certitudine a unei minți care trăiește și gândește. Se săturase de toți oamenii aceia, s-a gândit cu amărăciune disprețuitoare; a avut de a face cu raze cosmice, în timp ce ei nu erau în stare să se descurce cu o furtună electrică.

Și-a simțit gura constrângându-i-se brusc, ca după o palmă care-l împiedica să-și urmeze cursul gândurilor. Se uita la cartea de pe birou. Coperta lucioasă era strălucitoare și nouă; fusese publicată cu două săptămâni în urmă. Dar eu nu am avut nimic de a face cu asta! – a tipat către el însuși; tipătul părea irosit într-o tăcere necruțătoare; nimic nu a răspuns tipătului, niciun ecou de iertare. Titlul de pe coperta cărții era *De ce crezi că gândești?*

Nu era niciun sunet în tăcerea aceea, ca într-o sală de judecată, dinăuntrul lui, fără compasiune, fără apărare – nimic în afara unor paragrafe pe care memoria lui le întipărise pe creier:

„Gândul e o superstiție primitivă. Motivul este o idee irațională. Copilăreasca noțiune pe care suntem capabili să o gândim a fost cea mai costisitoare eroare a umanității.”

„Ceea ce crezi că gândești este o iluzie creată de glandele tale, de emoțiile tale și, în ultimă instanță, de conținutul stomacului tău.”

„Materia cenușie de care ești atât de mândru este ca o oglindă într-un parc de distracții și nu-ți transmite nimic altceva în afara unor mesaje distorsionate dintr-o realitate care va depăși pentru totdeauna puterea ta de înțelegere.”

„Cu cât ești mai sigur de concluziile tale raționale, cu atât este mai probabil să greșești. Cu cât creierul tău, un instrument al deformării, este mai activ, cu atât este mai mare deformarea.”

„Cei mai mari intelectuali, pe care îi admiri atât de mult, te-au învățat cândva că Pământul este plat și că atomul este cea mai mică particulă. Întreaga istorie a științei este o succesiune de aberații, nu de realizări.”

„Cu cât știm mai mult, cu atât înțelegem mai mult că nu știm nimic.”

„Numai cel mai tâmpit dintre tâmpiți poate să mai creadă în demodata axiomă care susține că a vedea înseamnă a crede. Ceea ce vezi este primul lucru în care nu trebuie să crezi.”

„Un savant știe că o piatră nu este deloc o piatră. Este, de fapt, același lucru ca o pernă umplută cu pene. Amândouă sunt doar formațiunea iregulară a acelorași particule invizibile care se rotesc. Dar, spui tu, nu poți să folosești o piatră pe post de pernă. Păi, asta demonstrează doar faptul că ești neajutorat în fața realității.”

„Ultimele descoperiri științifice, cum ar fi extraordinarele realizări ale doctorului Robert Stadler, au demonstrat, în concluzie, că rațiunea noastră este incapabilă de a se pronunța asupra naturii universului. Aceste descoperiri au condus savanții la contradicții imposibile din punctul de vedere al minții omenești, dar care există oricum în realitate. Dacă nu ați auzit încă asta, prietenii mei demodați, a fost dovedit că raționalul este de fapt dementul.”

„Nu te aștepta la consistență. Totul este o contradicție pentru tot restul lucrurilor. Nu există nimic în afara contradicțiilor.”

„Nu căuta un simț al realității. Cercetarea sensului este specifică absurdității. Natura nu are niciun sens, nimic nu are sens. Singurii combatanți ai sensului sunt varianta studioasă a unei adolescente celibatate, care nu poate să-și găsească un iubit, și demodatul proprietar de magazin care crede că universul este la fel de simplu ca și micul și ordonatul lui depozit și mult îndrăgita lui casă de marcat.”

„Lasă să se rupă lanțurile prejudecății numite Logică. Vom lăsa un silogism să ne oprească?”

„Și crezi că ești sigur de opiniile tale? Nu poți fi sigur de nimic. Vei pune în pericol armonia comunității în care trăiești, legătura cu vecinii tăi, reputația ta, onoarea și securitatea financiară de dragul unei iluzii? De dragul mirajului de a crede că ești un gânditor de seamă? Te vei expune riscurilor și încercărilor – în timpuri atât de dificile ca ale noastre – opunându-te comenzi sociale deja existente în numele acelor noțiuni imaginare pe care le ai și pe care le numești convingeri? Spui că ești sigur că ai dreptate? Nimeni nu are și nu va avea niciodată dreptate. Ți se pare că lumea din jurul tău greșește? Nu ai cum să știi asta. În ochii oamenilor, totul este greșit, așa că de ce să te lupți cu asta? Nu lupta. Acceptă. Adaptează-te. Supune-te.”

Cartea era scrisă de dr. Floyd Ferris și publicată de Institutul Științific de Stat.

— Nu am avut nimic de-a face cu asta! a spus dr. Robert Stadler. A rămas nemișcat lângă birou, cu sentimentul incomod că a pierdut ceva timp, dar neștiind cât de mult. A pronunțat cuvintele cu voce tare, pe un ton sarcastic și ranchiunos înspre oricine l-ar fi făcut să zică asta.

A ridicat din umeri. Bazându-se pe ideea că autoironia este o virtute, faptul că a ridicat din umeri era echivalentul emoțional al propoziției: „Ești Robert Stadler, nu te purta ca un licean nevrotic”. S-a așezat la birou și a împins cartea la o parte cu dosul mâinii.

Dr. Floyd Ferris a ajuns cu o jumătate de oră mai târziu decât trebuia.

— Îmi cer scuze, a spus, dar mi s-a stricat din nou mașina pe drumul de la Washington și a fost o aventură să încerc să găsesc pe cineva care să o repare – sunt așa de puține mașini pe drum, încât toate serviciile auto sunt închise.

Era mai mult iritare decât justificare în vocea lui. S-a așezat fără să mai aștepte să fie invitat.

Dacă ar fi făcut orice altceva, dr. Floyd Ferris nu ar fi putut trece drept arătos, dar în activitatea pe care și-o alesese era mereu descris ca „acel savant frumos”. Avea șase picioare înălțime și 45 de ani, dar reușea să pară mai înalt și mai tânăr. Avea un aspect îngrijit și se mișca cu grația cu care te miști la un bal dansant, dar hainele lui erau sobre, costumele lui erau de obicei negre sau bleumarin. Avea o mustață fin trasată și părul neted și negru i-a făcut pe băieții de la institut să spună că și-l dă cu cremă de ghetă. Nu-l deranja să repete, ca pe o glumă la adresa propriei persoane, că un producător de filme a spus cândva că i-ar oferi un rol într-o peliculă numită *European gigolo*. Și-a început cariera ca biolog, dar asta se uitase deja de mult timp; devenise faimos în calitate de coordonator-șef la Institutul Științific de Stat.

Dr. Stadler s-a uitat la el surprins – lipsa scuzei era nemaipomenită – și a spus fără niciun interes real în voce:

— Mi se pare că petreci foarte mult timp la Washington.

— Dar, doctore Stadler, nu dumneavoastră mi-ați făcut onoarea și m-ați numit câinele de pază al acestui institut? a întrebat dr. Ferris pe un ton simpatic. Nu este aceasta cea mai importantă sarcină a noastră?

— Câteva dintre îndatoririle tale par să fie în strânsă legătură cu locul ăla. Să nu uit, vrei să-mi spui ce se întâmplă cu harababura legată de insuficiența de petrol?

Nu înțelegea de ce fața doctorului Ferris s-a încordat într-o expresie ofensată.

— Permiteți-mi să spun că este ceva neașteptat și nemotivat, a spus dr. Ferris cu acel ton formal care ascunde durerea și dezvăluie martiriul. Niciuna dintre autoritățile implicate nu a găsit vreun motiv de critică. Tocmai am trimis un raport detaliat privind stadiul activităților către Departamentul de Planificare Economică și Resurse Naționale, iar domnul Wesley Mouch a părut mulțumit. Am făcut cum am putut mai bine proiectul. Nu am auzit pe nimeni altcineva să spună că ar fi fost un dezastru. Luând în considerare dificultățile terenului, dezastrul pe care l-a provocat incendiul și faptul că au trecut numai șase luni de când am...

— Despre ce vorbești? a întrebat dr. Stadler.

— Depre proiectul de reabilitare Wyatt. Nu despre asta m-ați întrebat?

— Nu, a spus dr. Stadler, nu, eu... Stai puțin. Fă-mă să înțeleg. Mi se pare că-mi amintesc ceva că acest institut a luat sub tutelă un proiect de reabilitare. Ce încercați să repuneți în funcțiune?

— Extracția de țitei, a spus dr. Ferris. Câmpurile lui Wyatt.

— A fost un incendiu acolo, nu-i așa? În Colorado? A fost... Stai puțin... Bărbatul acela care și-a incendiat propriile sonde de țitei.

— Tind să cred că este un zvon, a spus dr. Ferris cu un glas neutru. Un zvon care a generat niște implicații nedorite și nepatriotice. Nu aş avea prea multă încredere în poveștile care apar în ziare. Personal, cred că a fost un accident și că Ellis Wyatt a pierit în flăcări.

— Și cine a devenit acum proprietarul câmpurilor?

— Nimeni – în acest moment. Nefiind niciun testament, niciun moștenitor, guvernul a luat sub control prelucrarea câmpurilor – ca măsură de necesitate publică – pentru șapte ani. Dacă Ellis Wyatt nu se întoarce în tot acest timp, va fi oficial considerat mort.

— Și de ce au venit la tine – la noi – pentru o sarcină atât de banală ca pompele de petrol?

— Pentru că este o problemă de mare dificultate tehnologică și s-au solicitat serviciile celui mai mare talent științific disponibil. Vedeți, se pune problema reconstrucției metodei speciale pe care o folosea Wyatt pentru extragerea țiteiului. Echipamentul lui este încă acolo, deși se află într-o stare deplorabilă, unele din procesele lui sunt cunoscute, dar nu există nicio arhivă cu metoda completă sau principiul fundamental pe care se bazează. Asta trebuie să redescoperim noi.

— Și cum merge?

— Progresul este îmbucurător. Tocmai ne-au fost aprobate noi fonduri, mai mari. Domnul Wesley Mouch este satisfăcut de munca noastră. La fel și domnul Balch, și comisia de urgență, domnul Anderson de la Crucial Supplies și domnul Pettibone de la Protecția consumatorului. Nu văd ce altceva ar mai putea cere de la noi. Proiectul este un succes total.

— Ați reușit să extrageți ceva țitei?

— Nu, dar am reușit să forțăm debitul la una dintre sonde, care a ajuns până la 24,6 litri. Aceasta, desigur, are doar însemnătate experimentală, dar trebuie să luați în considerare faptul că a trebuit să stăm trei luni doar ca să stingem focul, care acum este în totalitate – aproape în totalitate – stins. Avem o problemă mult mai gravă decât

a avut vreodată Wyatt, pentru că el a început de la zero, pe când noi trebuie să ne descurcăm cu rămășițele deformate ale unui act de sabotaj antisocial, vicios, care... Vreau să spun că este o problemă dificilă, dar că nu există nicio îndoială că vom reuși să o rezolvăm.

— Bine, dar eu te-am întrebat, de fapt, despre cantitatea insuficientă de petrol de aici, din institut. Temperatura din clădire a fost, pe toată durata iernii, scandalos de mică. Mi-au spus că trebuie să economisesc petrolul. Cu siguranță că ai fi putut să ai grijă ca problema aprovizionării adecvate a acestui loc cu tot ce este necesar, cum se întâmplă cu țiteiul, să fie gestionată cât mai eficient.

— O, la asta vă refereați, doctore Stadler? O, dar îmi pare atât de rău! Cuvintele au venit cu un zâmbet radios de ușurare apărută deodată în trăsăturile doctorului Ferris; felul lui de a fi, plin de solitudine, se întorsese. Vreți să spuneți că temperatura a fost atât de scăzută încât să vă provoace disconfort?

— Vreau să spun că aproape am murit de frig.

— Dar asta este de neiertat! De ce nu mi-au spus? Vă rog să-mi acceptați scuzele, doctore Stadler, și puteți fi convins că nu o să mai aveți parte de neplăceri. Singura scuză pe care v-o pot oferi în numele departamentului de întreținere este că insuficiența de combustibil nu este datorată neglijenței lor, ci – o, realizez acum că dumneavoastră nu ați știut nimic despre asta și că astfel de probleme nu ar trebui să vă răpească din timpul prețios –, dar, vedeți dumneavoastră, deficitul de țitei din iarna trecută a fost o criză națională.

— De ce? Pentru numele lui Dumnezeu, nu-mi spune că numai câmpurile Wyatt au fost singura sursă de țitei din țară!

— Nu, nu, dar dispariția bruscă a unei importante surse de aprovizionare a pricinuit dezastre pe întreaga piață a țiteiului. Așa că guvernul a trebuit să preia controlul și să impună raționalizarea țiteiului pe plan național ca să protejeze întreprinderile importante. Eu am obținut o cotă neobișnuit de mare pentru Institut – și numai prin deosebitul privilegiu de a avea niște relații foarte speciale –, dar m-aș simți cumplit de vinovat dacă acest lucru s-ar dovedi insuficient. Puteți fi convins că nu se va mai întâmpla. Este doar o măsură temporară. Până iarna viitoare, câmpurile Wyatt vor produce din nou și totul va reveni la normal. Și, pe lângă asta, în ceea ce privește Institutul, am făcut toate pregătirile pentru a trece sobele noastre pe cărbune, iar ele trebuiau să fie gata luna viitoare,

doar că Stockton Foundry din Colorado s-a închis, brusc, fără niciun avertisment – distribuiau o parte din necesarul pentru sobele noastre, dar Andrew Stockton s-a pensionat pe neașteptate și acum trebuie să așteptăm până când nepotul său redeschide fabrica.

— Înțeleg. Păi, am încredere că, pe lângă toate activitățile tale, vei avea grijă și de asta. Dr. Stadler a ridicat din umeri iritat. Devine puțin ridicolă cantitatea mare de proiecte pe care o instituție de știință trebuie să le gestioneze pentru guvern.

— Dar, doctore Stadler...

— Știu, știu, nu poate fi evitat. Apropo, ce este Proiectul X?

Ochii vioi ai doctorului Ferris l-au străfulgerat – o privire ciudată și sclipitoare, plină de vigilență, care părea uimită, dar nu speriată.

— De unde ați auzit de Proiectul X, doctore Stadler?

— O, i-am auzit pe doi dintre băieții tăi menționând ceva despre asta cu un aer de mister la care te-ai aștepta de la niște detectivi amatori. Mi-au spus că e vorba despre ceva secret.

— Așa este, doctore Stadler. Este un proiect secret de cercetare pe care ni l-a încredințat guvernul. Și este de o asemenea importanță, încât nici măcar ziarele nu aud vreun cuvânt despre el.

— De la ce vine „X”-ul?

— Xilofon. Proiectul Xilofon. Acesta este un nume de cod, desigur. Are de-a face cu sunetele. Dar vă asigur că nu v-ar interesa. Este experimentalism tehnologic pur.

— Da, chiar te rog să mă scutești de poveste. Nu am timp de experimentele voastre tehnologice.

— Doctore Stadler, aș putea să sugerez că ar fi recomandabil să vă feriți să menționați cuiva cuvintele „Proiectul X”?

— O, în regulă, în regulă. Trebuie să spun că nu mă încântă deloc astfel de discuții.

— Dar, desigur, nu mi-aș putea-o ierta dacă aș lăsa astfel de griji să vă răpească din timp. Vă rog, aveți încredere să lăsați asta pe seama mea. A dat să se ridice. Acum, dacă acesta a fost motivul pentru care voiiați să mă vedeți, vă rog să mă credeți că...

— Nu, a spus dr. Stadler încetișor. Nu acesta este motivul pentru care voiam să te văd.

Dr. Ferris nu a pus nicio întrebare, nu s-a arătat nerăbdător să lucreze; a rămas așezat, așteptând.

Dr. Stadler s-a întins peste birou și, cu o mișcare bruscă și plină de dispreț a mâinii, a lăsat cartea să alunece de la un colț al biroului până la mijloc.

— Vrei, te rog, să-mi spui, a întrebat el, ce este nerușinarea asta?

Dr. Ferris nu a aruncat nicio privire înspre carte. A stat, pentru un moment, cu ochii țintă la Stadler; apoi s-a înclinat pe spate și a spus cu un zâmbet bizar:

— Mă simt onorat că ați ales să faceți o astfel de excepție de dragul meu și să citiți o carte populară. Această cârtică s-a vândut în douăzeci de mii de copii în numai două săptămâni.

— Am citit-o.

— Și?

— Aștept o explicație.

— Vi s-a părut derutant textul?

Dr. Stadler s-a uitat la el consternat.

— Realizezi ce temă ai ales să tratezi și în ce manieră? Stilul propriu-zis, stilul, atitudinea mizerabilă – pentru un subiect de o asemenea natură!

— Credeți atunci că un astfel de conținut se potrivea mai bine cu o formă distinsă de prezentare? Vocea îi era atât de calmă și nevinovată, încât dr. Stadler nu se putea decide dacă era sau nu sarcasm.

— Tu îți dai seama ce propovăduiești în cartea asta?

— Din moment ce dumneavoastră păreți să nu fiți de acord cu ea, doctore Stadler, mai degrabă mi-aș dori să credeți că am scris-o dintr-un demers dezinteresat.

Asta este, s-a gândit dr. Stadler, asta era de neînțeles în felul de a fi al doctorului Ferris: el a presupus că un semn al dezaprobării lui va fi suficient, dar dr. Ferris nu părea să fi fost măcar puțin impresionat.

— Dacă un mocofan beat a găsit puterea necesară să se exprime în scris, a spus dr. Stadler, dacă a putut să dea glas sufletului său – eterna sălbăticie, poftind cu lăcomie la ura dinăuntru lui – acesta este genul de carte la care m-aș aștepta de la el. Dar să o văd venind de la un savant, sub egida acestui institut!

— Dar, doctore Stadler, această carte nu a fost scrisă pentru a fi citită de savanți. A fost scrisă pentru acel mocofan beat.

— Ce vrei să spui?

— Pentru publicul obișnuit.

— Dar, Dumnezeu mare, cel mai imbecil dintre imbecili ar trebui să fie capabil să vadă evidentele contradicții din fiecare afirmație de-a ta.

— Dați-mi voie să abordez problema în felul următor, doctore Stadler: omul care nu vede asta merită să creadă toate afirmațiile mele.

— Dar ai transferat ceva din prestigiul științei tuturor acelor lucruri îngrozitoare! A fost în regulă ca o mediocritate ca Simon Pritchett să se entuziasmeze de parcă ar fi un fel de misticism protestesc – nimeni nu l-a băgat în seamă. Dar i-ai făcut să creadă că e știință. *Știință!* Ai folosit atributele minții pentru a o distruge. Cu ce drept mi-ai folosit activitatea ca să faci o comutare nefondată și absurdă într-un alt domeniu? Cu ce drept mi-ai folosit munca pentru a concepe o metaforă nepotrivită și pentru a extrage o generalizare monstruoasă a ceea ce nu este nimic altceva decât o problemă matematică? Cu ce drept ai făcut să pară ca și cum eu – eu! – mi-am dat consimțământul pentru cartea aia?

Dr. Ferris nu a schițat niciun gest, s-a uitat calm la dr. Stadler; dar calmul i-a dat un aer aproape defensiv.

— Vedeți, doctore Stadler, vorbiți de parcă această carte a fost adresată unui public care gândește. Dacă era așa, publicul ar fi fost preocupat de probleme ca precizia, logica și prestigiul științei. Dar nu este. Îi este adresată publicului obișnuit. Și dumneavoastră ați fost mereu primul care a crezut că publicul obișnuit nu gândește. A făcut o pauză, dar doctorul Stadler nu a spus nimic. Cartea asta poate să nu aibă niciun fel de valoare filosofică sau orice altceva, dar are o incredibilă valoare psihologică.

— Ce este asta?

— Vedeți, doctore Stadler, oamenii nu vor să gândească. Și cu cât intră mai rău în necaz, cu atât mai mult refuză să gândească. Dar, printr-un soi de instinct, ei simt că trebuie să gândească, iar asta îi face să se simtă vinovați. Așa că vor binecuvânta și urma pe oricine le-ar da un motiv să nu gândească. Oricine face o virtute – o virtute a intelectului – din ceea ce cred ei că e păcatul, slăbiciunea și vina lor.

— Și tu vrei să faci asta?

— Acesta este drumul către popularitate.

— De ce ai căuta popularitatea?

Ochii doctorului Ferris s-au îndreptat nepăsători înspre doctorul Stadler, parcă fără nicio intenție.

— Suntem o instituție publică, a răspuns într-un final, sprijinită de fonduri publice.

— Deci le spui oamenilor că știința este o fraudă lipsită de obiect, care ar trebui să fie desființată?

— Asta este o concluzie care poate să fie trasă, într-o manieră logică, din cartea mea. Dar asta nu este concluzia pe care o voi trage eu.

— Și cum rămâne cu decăderea Institutului în ochii oamenilor inteligenți, oriunde ar fi aceștia?

— De ce ar trebui să ne îngrijorăm în legătură cu ei?

Dr. Stadler ar fi putut socoti propoziția lui ca fiind bine alcătuită dacă ar fi fost rostită cu ură, invidie sau malițiozitate, dar absența oricărei emoții, dezinvoltura nepăsătoare din vocea lui, o naturalețe care dădea impresia că era mulțumit l-a lovit ca imaginea fugară a unui tărâm care nu putea fi considerat parte a realității; sentimentul ăla care își făcuse cuib în stomacul lui era teroare pură.

— Ați observat reacțiile la cartea mea, doctore Stadler? Părerile pozitive sunt într-un număr covârșitor.

— Da, și *asta* mi se pare de necrezut.

A trebuit să vorbească, a trebuit să comunice ca și cum ar fi fost vorba despre o discuție civilizată. Nu putea să-și îngăduie timpul necesar să afle ce a simțit pentru un moment.

— Sunt incapabil să înțeleg atenția pe care ai primit-o în toate revistele academice cu reputație și cum și-au permis să te ia în serios. Dacă Hugh Akston ar fi fost prin zonă, nicio publicație academică nu ar fi îndrăznit să trateze asta ca o lucrare acceptabilă în domeniul filosofiei.

— Nu este prin zonă.

Dr. Stadler a simțit că erau cuvinte pe care el și-ar fi dorit să le spună – și își dorea ca această conversație să se sfârșească înainte ca el să descopere care erau acele cuvinte.

— Pe de altă parte, a spus dr. Ferris, articolele despre cartea mea – o, sunt sigur că nu ați observa astfel de lucruri ca articolele – citează o scrisoare de deosebită laudă primită de la domnul Wesley Mouch.

— Cine dracului e Wesley Mouch?

Dr. Ferris a zâmbit.

— Peste încă un an nu veți mai pune această întrebare, doctore Stadler. Haideți să o luăm în felul următor: domnul Mouch este omul care se ocupă de rațiile de țiței – în momentul de față.

— Atunci sugerez să rămâi la munca ta. Tratează cu domnul Mouch și lasă în seama lui domeniul cuptoarelor cu motorină, dar lasă ideile referitoare la acest domeniu în seama mea.

— Ar fi ciudat să încerc să fixez o limită, a spus dr. Ferris pe tonul unei remarci academice inutile, dar, dacă vorbim despre cartea mea, atunci vorbim despre domeniul relațiilor publice. S-a întors la subiect îndreptându-și atenția către formulele matematice scrise pe tablă.

— Doctore Stadler, ar fi dezastruos dacă dumneavoastră ați îngădui domeniului relațiilor publice să vă distragă de la munca pe care doar dumneavoastră pe Pământ sunteți în stare să o faceți.

A spus asta cu o deferență lingușitoare, iar dr. Stadler nu putea să-și dea seama ce l-a făcut să înțeleagă altceva: „Fă-ți treaba și lasă asta!”. Replica l-a iritat surprinzător de tare, dar și-a îndreptat energia negativă către sine însuși, gândindu-se că trebuia să se lepede de bănuiele.

— Relații publice? a zis disprețuitor. Nu văd nicio intenție practică în cartea ta. Nu văd ce intenționezi să faci cu ea.

— Nu? Ochii doctorului Ferris au licărit scurt înspre el, însă strălucirea impertinentă a fost prea rapidă ca să poată fi cu certitudine identificată.

— Nu-mi permit să cred că anumite lucruri sunt posibile într-o societate civilizată, a spus dr. Stadler cu asprime.

— Acest lucru este cât se poate de corect, a spus dr. Ferris vesel, nu vă permiteți.

Dr. Ferris s-a ridicat, fiind primul care a lăsat să se înțeleagă că discuția s-a terminat.

— Vă rog să mă sunați oricând se întâmplă să nu vă convină ceva în mersul acestui Institut, doctore Stadler, a spus el. Este responsabilitatea mea să fiu mereu la dispoziția dumneavoastră.

Știind că va trebui să-și impună autoritatea și reprimându-și impulsul de a fi realizat rușinosul substituit pe care îl alesese, doctor Stadler a spus pe un ton poruncitor, sarcastic și nepoliticos:

— Data viitoare când sun după tine, ai face bine să faci ceva în legătură cu mașina aia a ta.

— Da, doctore Stadler, mă voi asigura că nu o să mai ajung târziu niciodată și vă implor să mă iertați. Dr. Ferris a dat răspunsul de parcă juca un rol într-un film, de parcă era încântat că dr. Stadler a învățat, în sfârșit, metoda standard de comunicare. Mașina asta mi-a pricinuit multe probleme, se dezmembrează și am comandat una nouă acum ceva vreme, cea mai bună de pe piață, o decapotabilă Hammond, dar Lawrence Hammond s-a retras din afaceri săptămâna trecută, fără vreun

motiv sau vreun avertisment, așa că acum sunt blocat. Nenorociții ăștia, pur și simplu, dispar. Trebuie făcut ceva în legătură cu asta.

Când Ferris a plecat, dr. Stadler s-a așezat la birou, ridicând din umeri, conștient doar de dorința de a nu fi văzut de nimeni. În negura durerii pe care nu putea să o definească era și disperatul sentiment că nimeni – niciunul dintre cei pe care-i aprecia – nu și-ar fi dorit să-l mai vadă vreodată.

Știa cuvintele pe care nu le-a rostit. Nu a spus că ar fi vrut să-i acuze cartea în public și să o stigmatizeze în numele Institutului. Nu a spus-o, pentru că i-a fost frică să vadă că amenințarea l-ar fi lăsat indiferent pe Ferris, că Ferris era sigur pe el, cuvântul doctorului Stadler nemaiaivând nicio putere asupra lui. Și, deși și-a spus că va lua mai târziu în considerare ideea de a iniția un protest public, știa că nu o va face.

A luat cartea și a aruncat-o la coșul de gunoi.

Un anumit chip i-a apărut în minte, brusc și foarte clar, de parcă putea să vadă cu exactitate fiecare trăsătură, o față tânără pe care nu și-a permis să și-o amintească mulți ani. S-a gândit: nu, el nu a citit această carte, nu o va vedea, e mort, trebuie să fi murit cu mult timp în urmă. Durerea cruntă era, de fapt, șocul să descopere că acesta este bărbatul pe care dorea să-l vadă mai mult decât orice altă ființă de pe lume – și că, în același timp, trebuia să speră că omul acesta va fi murit.

Nu știa de ce – când telefonul a sunat și secretara lui i-a spus că domnișoara Dagny Taggart era pe fir – a apucat receptorul cu atâta ardoare și a observat că mâna îi tremura. De peste un an se gândea că ea nu va mai vrea să-l vadă niciodată. I-a auzit vocea clară și detașată cerându-i o întâlnire.

— Da, domnișoară Taggart, cu siguranță, da, într-adevăr... Luni dimineată? Da, uitați, domnișoară Taggart, eu am ceva de rezolvat în New York astăzi, aș putea să mă opresc pe la biroul dumneavoastră în după-amiaza asta dacă doriți... Nu, nu, niciun deranj, aș fi încântat... În după-amiaza aceasta, domnișoară Taggart, pe la 2 – adică, pe la 4.

Nu avea nimic de rezolvat la New York. Nu și-a alocat suficient timp să afle ce l-a împins să facă asta. Zâmbea nerăbdător, uitându-se la o rază de soare de pe un deal îndepărtat.